

Թեամբ տեսողին զբեզ սրբոյն Ստեփաննոսի, որ է որդի և անդրանկի փրկագործ կըրիցն երկրորդն Աղամայ՝ յառաջտարկաւագի Ստեփաննոսի։ Ինչդուածովք առաքելոց սըրբաւորից և մարգարէից, որոց այսօր ցուցար

Աստուած ճշմարիտ հայրական ձայնի վկայեալ։ աշխատասեր մշակի քո հօր մերոյ սրբոյն Գրիգորի հաւատարիմ քահանայապետի Հայոց Լուսաւորչի և յորդեղրութիւն զվեզ կոչողի։ — Յիշեմք։ — Եւ եւս։ — Զանձինս։

Ը Ն Դ Հ Ա Յ Ա Ս Տ Ա Ն Ռ Ո Ւ Ս Ի Ռ Յ

(Տես երես 255, շարումակութիւն)։

4 Յունիս. — Նշխընթաց երեկոյին մըսքերնիս զրած էինք երկրորդ օրը այցելութիւն մը ընել՝ Ունտուր չայի ձորոյն մէջ եղող Հալիձոր բերդին, ու փարսագանեսան Մէլիք Սարգիս եղբարց ձուլարանին։ Այս խորհրդով առաւօտը կանուխ՝ Նաղարբէկով ընկերակցութեամբ, որ մեր առաջնորդն էր, ճամբայ ելանք ձիով։

Երկու ժամ ճամբայ ընելէն ետք՝ հասանք, ու սիրալիբ ընդունելութեամբ մեծարուեցանք այն պարոններէն, որ Շանտրի ընծայեցին եղջերուի և վայրի այծեմանց որսոյ փառաւոր ջարդ մը, որովհետեւ այն զերազանցապէս որսոյ յատուկ այդ երկրին մէջ՝ սովորական այծերէն աւելի բազմաթիւ են վայրենի որսականք։ — Հալիձոր՝ մեր այս արշաւանաց նպատակն, հանքատեղոյն դիմացն եղող բլրոյ մը կառուցած ամրոց մ'է, զետէն զբեթէ երկու հարիւր մետր ուղղորդ բարձր։ Եւդ ճամբով մը վեր ելնելով, երեսունը հինգ վայրկենէն կը հասնինք բերդին պատնիշաց ստորոտը։

Պարսպէն դուրս անմիջապէս փորթիկի գերեզմանական մատուռ մը կը նկատենք, արտաքին երեսով զարդարուած խաչերով և ամենահին արձանագրութեամբք։ Թզենեաց և վայրի վարդենեաց մէջ գեղեցիկապէս բարձրացած ու հիմայ աւերակ, ուր վայրի աղաւնեակք միայն կրնան մուտ գործել, որովհետեւ դուռը օրմած է։ Բերդին շրջապատն եւ

ղող մեծ պարիսպ՝ քառակուսի է, և չորսէն հինգ հարիւր մետր երկայնութիւն ունէր։ Դէպ ի հիւսիսային արեւմուտք՝ քանի մի ամբողջութեան պատնէշէ շինուած կան. և ի միջավայրին՝ հողակերտ կամարակապ ներքնատուք։ Այս բնագործակ և բազմաթիւ սրահք, որ հիմայ հովտավանք և ոչխարաց փարախ եղած են, վերաբերութիւն ունէին ամրոցին եւ կեդեցւոյն հետ, որոյ բաց կամարին վրայ զանգակատուն մը շինուած է, որպէս ի Տաթեւ։ Դասին մէջ զեռ եւս կը տեսնուին հետք որմանկար պատկերաց սրբոց ոմանց և եպիսկոպոսաց։ Ամրոցին շինութիւն վեշտասան կամ եօթնետասներորդ դարուն կը պատկանի. և ժամաւ միայն հետու՝ ուրիշ վանք մ'ալ կայ կ'ըսեն, տասներորդ դարու շինութիւն. բայց ալ աւելի առաջ երթալու ոյժ չտեսնելով վրանիս, 340 ջերմութեամբ դէպ ի Գատար կը դարձնենք մեր երկվարաց սանձերը։

Դանդաղաբայլ կը յաւաքեմ դէպ ի ձուլարան, ծանր ու խղրուկ օդոյն ջերմութենէն նեղուելով. մերթ գետեղրէն և մերթ հովաւնատուեր ծառոց տակէն՝ երկվարիս ուզած և առաջնորդած ճամբովը, որովհետեւ սաստիկ ջերմամբ ալ կը նեղուիմ. Գանի մի ժամ հանգչելով, կրցայ երթալ ի ձուլարանն։

Գատարի հանքը պղնձի հարուստ հրաքարով ձևացած է՝ վեց անգամ աւելնողմիջարտ քարու ետեւ կրակի վրայ հալեցընելէն ու

յաղաքից՝ մանաւանդ ի ծծմբայնոց մաքրելէն ու գտելէն ետքը՝ կը սկսին ձուլել զայն։ Այս ամէն գործողութիւնը փայտի ածուխով կ'ըլլան, որոյ մեծ առատութիւն կայ մերձաւոր անտառաց յանախութեան պատճառաւ։ Բայց քիչ ատենէն տէրութեան հրամանաւ պիտի խափանուի անտառահատութիւնը, որով պիտի բռնադատուին նաւթի իւրը զործածել։ Հանաւրանին գործաւորը ընդհանրապէս թաթարք են, բաց ի քանի մի Յունաց։ Կանաչ ու կաւային թերթաքարաւորք ձեացած ամուր ժայռի մը մէջ է այս հանքը, զոր Շանտր երկրորդական և թերեւս յուրայեան (jurassique) կը համարի իրեն քննութեան առաջարկուած դեռ գուղձը վրան մետաղի կտորէ մը, զոր չթողին ստացալ։ Չուլարանէն գրեթէ երկու վերստ հեռու են, դէպ ի Գատար—չայ։ Մեծ գործունէութիւն կը տեսնուի, և գեանափորը շատ աւելի կարեւորութիւն կը թուին տնննալ քան ի Բաշգենդ։ Հարկը բուզ հանքէ գրեթէ հնգետասան բուտ մետաղական պղինձ կը ստացուի, և որ շատ աւելի արդիւնաբեր կրնայ ըլլալ՝ եթէ արդի նախնական գործեաց ու կազմուածոց մէջ կերպարանափոխութիւն ուզուի մտածուիլ։

Վերջի ժամանակաց մէջ շահագործուելու ձեռք զարնուած հանքատեղիքս, արդէն ի հընուց ծանօթ պիտի ըլլային, ինչպէս կը հաւատարմացնեն մերձաւոր տեղերն եղած հնախօսական գիւտը։ Վերատեսչաց մին, պարոն Խոնամիրով, խնամքով ի մի հաւաքեր է նոր գտնուած գերեզմանաց միջէն յայտնուած պղնձի նիւթերն, ամուսնոյն համար հետաքրքրնական էր պիտե՛լ թէ հանքաբեր գաւառացս երկաթի դարերէ յառաջ սպարող ժողովուրդաց մէջ կամ արդեօք զործածութիւն պղնձի, որ սակաւագիւտ և պատուական մետաղ մը հաւմարուած էր մէջերին։ Խոնամիրովի հաւաքած հնութիւնք՝ գերեզմաններու մէջ զանաւոր ապարանջանք են, զոյգ օղեր, զօտիք, նետք, ճոխ կերպով զարդարուած սուսերք, հողէ անօթներ՝ նման կոլկասի և Անգրակովկասի մահարձանաց մէջ զանաւորներուն։

Գիտնական նեղութեամբ անցած այս օրէն ետքը, կը վայելենք երեկոյեան զովագին ու կազուրիչ զովութիւն մը։ Երեկոյեան պայծա-

ռութեան մէջ կ'երեւի պանծանօք, դէպ ի հարաւակողմն Գատարայ՝ լեռանն Խոնաւուփ՝ փերելով բոլոր շրջապատ լեռանց՝ որոց ի խոր կառուցուած է ձուլարանը։ Չանազան զրոյք կը պատմուին Խոնաւուփի նկատմամբ, որոյ ի ծայրն կ'աւանդեն թէ սուրբ անապատականի մը գերեզմանն ըլլայ։

Տարուէ տարի յուլիս ամսեան ութերորդ օրը մեծ բազմութիւն ուխտաւորաց կը դիմէ ի լեռան, և գերեզմանին մօտ բղխած ջրոյն շնորհիւր այլեայլ հրաշքներ և հայցուածք կ'ընդունին.....

ԺԶ

Չանկիգորի գեղեցիկ անտառը։ — Դոնաւրազեան ձանապարհը։ — Շիկահող գիւղ։ — Երեսմադարմանաքիւն։ — Բնօսն պնասնոյ մը անկոյտը։ — Հանգիստ ի քացաւտանի։ — Աստուածաձոր։

Յունիս 5. — Արշալուսին՝ մեկնման նըշանը արուեցաւ, բայց անվերջանալի յապաղումներէ ետքը հազիւ կրցանք հրաժեշտի ողջոյնը տալ մեր սիրալիք առօնջականաց և ճամբայ ելնել։

Գատարէն զատուելով, կարաւանը կը խոտորի դէպ ի Կապան—չայ՝ ժայռուտ ճամբէ մը առաջ երթալով։ Մերքի առաջնորդք են տեղւոյն պրիստաւը, Աղամալով Պետրոսէկ և ընդհանուր անտառապահն։ Հարկ սեպեցին այս պարոններն ընկերել մեզ, նկատելով ճանապարհաց և անտառաց մէջ շրջապայելու դժուարութիւնը։ Եւ թէպէտ ընտրեալագոյն համալուած ճամբան ընտրեցինք՝ յառաջելու դէպ ի Մերդի, սակայն միանգամայն ծանուցին մեզ թէ քանի կը յառաջենք՝ աւելի անբերելի և նեղացուցիչ կ'ըլլայ ճանապարհը, և թէ երեք օրուան մէջ հազիւ կարելի կ'ըլլայ մեզ մեր գիտած տեղն հասնիլ, թէպէտեւ այնչափ ալ հեռու չըլլայ։

Լաւ կերպով մշակուած քանի մը թաթարաց գիւղեր անցնելէն ետքը, կը մտնենք ամենազեղեցիկ անտառ մը փեկոնեաց, ուր փայտահարը իր կացինը երբէք զարկած չէ,

անգնաց՝ անճանապարհ ընդարձակածաւալ պե-
տական կալուած մը : Հսկայական ծառք՝ հը-
նովթենէ կը փախն , և իրենց բուռք և ար-
մատք մեծամեծք՝ կատարեալ աւերակի կեր-
պարանց տուած են՝ նախընթաց անձրեաց ա-
ռատութենէն : Ասով քնացքնիս անկարծելի
կերպով կը դժուարանայ՝ հողոյն և բուսական
նովթեան գործած այս ընդարձակ աւերակաց
միջէն : Առաջնորդը յաջողութեամբ կ'ազդէ
զմեզ այդ անեղ գեղայեան ճամբուն մէջ ,
ուստի անհնարին էր մեզ միայնակ յառաջ
երթալ : Փեկոսիք իրենց գլեթէ առասպելա-
կան մեծութեամբ և բարձրութեամբ՝ թանձ-
րախիտ գմբէթներ կը ձևացնեն , ամէն տեղ
իրենց ստուերը և հաճոյական զովութիւնը
սփռելով :

Փատարէն անդին կերպարանափոխ կ'ըլլայ
երկիրը : մըրային հողոյ կը յաջորդէ զղձա-
քար և գրանիտ , և բովանդակ դաւառը՝
կարգէ դուրս լեռնային , այն բարձրութենէն
յորոսմ կը զանուկիք , թանձր անտառաց
ծածկութիւ պատած կ'երեւի . և արեգակին
ճառագայթիք՝ ամենազեղեցիկ և ամենահա-
ճոյ տեսարան մը կը ներկայացընէ մեր աչաց :

Երիվարին հազիւ կրնանք կտաւորել .
կը սահին կ'իյնան զետնին վրայ տարա-
ծուած սփռած արմատներէն ու քարերէն ,
և հեծեալք կը ստիպուին յաճախ իջնել ի
վայր : Կազմածքը կարգի դնելու և տեղաու-
րելու , որպէս զի կարող ըլլան ճանապարհին
շարունակել : Անտառը՝ ուր կը զտնուիք ,
Շաղաւտին կը կոչուի , ասոր քով զառիւսյոր լեռ
մը բարձրացած է , ընդ որ հարկ է անցնիլ ,
մերձակայ Շիկահող գիւղը հասնելու համար .
1350 մետր բարձր է , և պիւղը 1050 մետր
տարածութիւն ունի :

Երբ կը մտնեմ այս գիւղս , որոյ բնակիչք
հայազգիք են , կարգէ դուրս և առաջին տը-
պաւորութիւն ընողը վրաս՝ հայտնեաց զխոյ
ծածկոյթն էր , շատ աւելի ծանր ու ճոխ ա-
րիւ թեղուանք տեսածներէս : Կը փութամը
լուսազրութիւնն առնուլ անսոցմէ մէկ քանիին .
մինչ գրեթէ մեր կամաց հակառակ կը տե-
ղաորեն կանկարարախըն զոր ունինք՝ հայու
տան մէջ . որովհետեւ տաղակացած լուերէ ու
փայտոյիջներէ , աւելի կ'ընարեմք դաշտի վրայ

զինէ մեր վրանները : Բայց պիտտաւ մեզի
պէս չէր մտածեր . և որովհետեւ Հայոց հա-
մար անըմբռնելի է բացօթեայ բնակութիւն ,
յառաջագոյն մարդիկ զրկած էր որ տուն մը
պարպել տալով զմեզ հոն բնակեցընեն . . .

Շիկահող գիւղին մէջ քարէ ու հողէ շի-
նուած են բնակարանք , և շիտակ տանեաց
վրայ կը բարձրանան կոնաձեւ ծխահանք :
Շերամի որդան մեծ խնամք կայ հոս տեղ ,
և շերամոցք զետնէն մէկ ու կէս մետր
բարձրութեամբ շինուած են , երբեմն ասոց
մէջ ալ կը սնուցանեն , ընդարձակ սրահ մը՝
որ ընտանեաց ալ բնակավայր ու ննջատեղի
է : Սենեկին միջովայրը եղող վառարանին
բայտօրէրը ծառոց ճիւղեր շարուած են , և ա-
նոց վրայ կ'աշխատին և կը գործեն խեղճ
անասնիկք : Բնակիչք կը զանգատին թէ
տարուէ սարի կը վատթարանայ այս երբեմն
շահուոր տուտուրն , և մենք չենք կրնար ըմ-
բընել տալ թէ անոր պատճառը միջատաց
վրայ պէտք եղած խնամք և հոգ չունենալէն
առաջ կու գայ :

Յոռնիս 6. Այսօր ամենէն աւելի դժուա-
րագնաց ճանապարհը պիտի ընենք : Առաւօտը
կանուռն կը լռեմ կարաւանագետաց խօսա-
կցութեան ձայներն , որ բեռներն կը կռեն
ու նորէն կը կռեն , զոր խիստ ծանր կը
գտնեն կենդանեաց համար , մեծ անցնելիք
ճամբուն անձկութեան հետ բաղդատելով : Եր-
կար ատեն մտածելէն ու խորհրդածելէն ետ-
քը , հազիւ յանձնառու կ'ըլլան բեռցընել ա-
նտնոց վրայ :

Ի Շիկահող կը բաժնուի Պետրոսէկ Ա-
ղամալով , և նոր անտառապահ մը կ'ընկե-
րանայ կարաւանին : Բայց Աղամալով մեզմէ
զատուած ատենին ճիւղայիլ անուռնով հաւա-
տարիմ չափար մը կու տայ մեզ , թաթար
ու ամենայն վառարանի արժանաւոր ե-
րիտասարդ մը , որ պիտի ընկերէ մեզ մինչ
յմիջոգապա : Տասնութօմն հոգով ու նոյնպիսի
երիվարօք կը ձևանայ մեր կարաւանն :

Շիկահողէն մեկնելէն քիչ ետքը՝ կրկին
կը մտնենք ընդարձակ և լուռ անխափանց
անտառ մը , լի վառանգօք և ուր գրեթէ ան-
ցից և ճանապարհի հետք չի կայ . և գրեթէ
նախընթաց օրուան նման զառիւր ու խոր-

տուրորտ լերամբ պաշտպանուած : Ճանապարհին վրայ գեղեցիկ ջրվէժի մը կը հանդիպէինք : Եւ քանի մի բացաստանաց ուր ծաղկած սըրտափուշք, զդքիք, վայրի խնձորենիք կը զուարթացնեն յաղթ փեկոնիներ տեսնելէն յոյժած աչքերնիս : Անտառի մութ մ. գիշին կողմեր կը ծաղկին ու բարգաւաճին գեղեցիկ պտերք (fougères) :

1600 մետր անդին կը ժամանեմք ի կիրճն Երմաստեալ (?) ու Քեօպոլիսը կոչուած աղբիւրի մը քով կը հանգչեմք, որոյ ջրոյ բարեխառնութիւնն 10 աստիճանի է : Այն վայրկեանկան հանգիստն՝ թոյլ կու տայ մեզ վայելել զբաղող հաճոյս զաւարազուարճ և ծաղկապաճոյճ գեղեցիկ դաշտի մը, ուր կը բզզան անթիւ միջատք, սոխակք իրենց քաղցրաձայնութիւնը կը լսեցընեն, և զարաւոր փեկոններց ձիւղերու վրայէն կաթիլք անձրեւաց կ'իյնան իբրև զմարգարիտ :

Քանի մը վերտա ալ յառաջ երթալով, միւսանդամ կանկ կ'առնունք նախանաշին Ընելու աղբիւրի մը քով ու գեղեցիկ մարգագետնի մի վրայ : Կաղնիք կը փոխանակեն զփեկոնիս : 1450 մետր բարձրալայր մ'ենք, և տեսարանը այնչափ զմայլելի է՝ որ հիացման ազդեակներ կ'ընթանայ սրտերնէս : Մեր ոտից առջև կը տարածուի ընդարձակ հովիտ մը՝ շրջապատեալ ի լերանց Պարսկաստանի, և կը խոխոջէ կարմրաշուրն Երասխ : Ճէվատէն մեկնելէնս ի վեր՝ այս գետը տեսած չէի, և որ հիմայ նոր կերպարանքով մը կը ներկայանար :

1350 մետր հեռու՝ հեղեղի վրայ ձգուած կամուրջէ մը կ'անցնինք, և կը տեսնենք որ փեկոնեաց և կաղնեաց հետ խառն կ'աճին և կը բարձրանան նաև զդքիք և հացիք : Գուռքարանց կը յաջորդեն կաւային թերթաքարք, և նման ժայռից կը բարձրանան զմաքնիս : Տեղ տեղ երևցած պատտուածք և ծամածուլութիւնք՝ դուշակել կուտային մեզ այժմից ճամբայ մը : հարկ եղաւ գետին իջնել ու նոյն նեղ ճամբով առաջ երթալ մարդկանց ուսոց յանձնելով մեր բեռիներ :

Բայց քիչ մը անդին ճանապարհը բոլորովին կը զոցուի և ուղղորդ պատ մը կ'ենէ գիմացնիս որոյ վրայէն պէտք է անցնիլ՝ եթէ

չենք ուզեր ետ դառնալ : Ոտքով ու ձեռքով աշխատելով, կը յաղթենք այն արգելքին, իսկ ձիերը : Բեռներն նորէն վար կ'առնունք, բայց ի մէկէն՝ որոյ վրայ բարձած են անկողիներն ու պարագայք, և համեմատութեամբ աւելի թեթեւաբեռն կրնայ սեպուիլ : Խեղճ անասունն կը սահի, յուսահատաբար կը զարնուի ժայռին, և կրած լայն բեռամբ բաղխելով ընդ որմն, տասն մետր կը գորի կենդանին ի վայր, ուստի հազիւ կարելի կ'ըլլայ ազատել, բայց տկարացած և ճամբան այլ եւս շարունակելու գրեթէ անկարող վիճակի մէջ : Իսկ մաղդիկ մեծ ու անհնարին աշխատութեամբ իրենց ուսոց վրայ կը փոխադրեն մեր ծանր սնտուկները, և անուղղով կը հըսկենք այս զործոյն, որով ամէն քայլերուն վտանգ կայ անձամբ և բեռներով գահալիծից մէջ խորատոյգ կորուսելու : Իսկ անասունք՝ բոկոտն չափարեւելէ առանջորդուած՝ անազար կը սահին կ'իյնան ու կ'ելնեն : Եւ սակայն միայն հարիւր բուրլի և քանի մը ուժանակի պայթիւն կարծես թէ բաւական պիտի ըլլայ գնալ ընելու համար զայս ճանապարհ : Կ'ըսեն թէ դէպ ի Մեղրի տանող ճանապարհաց մէջ լաւագոյնն է : հապա ի՞նչ պիտի ըլլան միւսներն :

Հեղեղատին խորը բազմաթիւ ջրվէժք կը տեսնուին, և տեսարանը ստուգապէս սրտայոյզ անեղութիւն ու վայրենութիւն մի ունի : Կարծես թէ բնութիւնն հաճոյք մը կը զգայ խղճ ճանապարհորդին վայելք ու ահաբեկութիւն ազգելով՝ որ դիպուածով կամ ի հարկէ այս կրճից միայնութեան մէջ կը ստիպուի ինչա : Ամէն վայրկեան անակնկալ դիմապատկերք և դժուարութիւնք առջև կ'ելնեն զինք շփոթելու և յանդիմութիւնը պատուհասելու համար : Եւ սակայն այդ հիմալի բնութիւնն նկատած աստեղին՝ սրտին մէջ զգացած հաճոյք՝ բաւական են մոռցընել կամ քաղցրայայտ ընել ճամբուն մէջ ունեցած ներդութիւնն ու վտանգ :

Այս վատ անցքէն ելնելէ ետքը՝ կրկին մուտ կը գործենք յանաւան, որ կը սկսի և կը շարունակէ մինչ ի Մեղրի : Ծաղկունք՝ ինչպէս ամենուրեք, հոս ալ բազմատեսակք են, և բազմազունեան վայելչութեամբ : Քիչ մ'ալ յառաջելով, կը հասնինք գոգար ու

հանգիստ առնելոյ տեղ մը. անտառին եղբրքը, խոտաշատ սքանչելի բացաստան և մարդկան բազմութենէ հեռու: Հոն վրանները կը կանգնենք՝ գրեթէ 2400 մետր բարձրութիւն ունեցող մարգաստանի մը միջավայրը, ու ձիերը, կը թողունք ճարակել ըստ հաճոյս, ուստոստելով և խրինջմամբ. չափաքը մեծ կրակ մը կը վառեն՝ անտառէն ամբողջ ծառեր կտրելով ու շարունակաբար սնունդ տալով հրոյն. և երբ ուսմովարը կը պատրաստուի, քանի մի թաւթարը կը դրկենք, կտրիճ հեծեալք, մեզի ոյնար մը փնտռելու մերձաւոր լեռան գլուխը երևցող բնակութենէ մը. արևմտից աստնր մեկնեցան սոքա, աստնր կ'անցնէր, խաւար գիշեր վրայ կը հասնէր, և հեծեալք գեռ դարձած չէին: Ժամը ութն էր, և թէպէտ գեղեցիկ էր գիշերն՝ բայց իրենց անազանելն անհանգիստ կ'ընէր զմեզ. թող որ հետերնիս եղող մարդկանց ընթրիքն ալ պիտի բերէին, սրբ անհամբեր կը սպասեն կրակարանին չորս կողմը շարուած, օրուան աշխատութենէն յուշնած և քաղցեալ: Սակայն իւրաքանչիւր որ իր ռոճով կը համակերպի ի համբերել. Հայք անծեղաց պէս շաղկրատելով և թաթարք իւրենց ողբաձայն երգերը մըմնջելով: Բայց զիւշերային զովութիւնը աւելի զգալի կ'ըլլայ այդ բարձրութեան վրայ. և օրուան նեղութենէն ու կրած տառապանքէն՝ Հայերէն շատ հիւսանկացած են. և հետերնիս ընկերոջաց վը-

րանին մէջ հինգ հոգի սաստիկ ջերմամբ կը տառապին, ընդ որս և անտառապահն: Աստեղագարդ են երկինք՝ ջինջ ու գեղափայլ մթնոլորտի մը տակ՝ որ կը հիացընէ, և զոր զմայլմամբ կը նկատեմ վրանիս մուսքէն բացարձակ հանգարտութեան և լուսութեան մէջ:

Ժամը ինն է, և կը սկսինք նեղուիլ հոգովք ու մտածութեամբ. յանուանէ կը կոչենք չափաքն զորս դրկեցինք, և ձայներնիս կը կորսուի լեռանց ընդարձակութեան մէջ կամ անոր արձագանգը վարձրնելով առ մեզ: Վերջապէս ժամը իննուկիսուն իրենց դարձին հեռաւոր ձայնք լսելի կ'ըլլան, մեծ մտատանջութենէ ազատելով զմեզ: Դեռ եւս հեռու են. և ես զարմանալով կը հարցընեմ թէ ինչպէս կրնան ձիով ճամբայ ընել այն լեռանց մէջ՝ աստեղագարդ՝ բայց բոլորովին անյուսին գիշերով: Բայց փառք Աստուծոյ, կը հասնին վերջապէս հետերնիս բերելով պարարտ ու գէր ոչ խար մը, զոր մէկէն կը մորթեն, և տեսնելու էր թէ որպիսի՝ ճարտարութեամբ և յաջողութեամբ կտոր կտոր կը բաժնուի և քանի խնամօք կ'եփուի:

Այնչափ ուշանալուն պատճառը գնացած տեղւոյն հեռաւորութիւնն եղած է, որ աչքի պարզ նայուածքով այնչափ մօտ կը թուէր մեզ: Ամենայն ինչ բարի վախճան ունեցաւ. բարի իրիկուն և բարի ախորժակ, ընկերք:

(Շարաշարեւի)

